

Literatura a reivindicar

DAVID CASTILLO coordinador

Reivindicat

Hem volgut dedicar aquest suplement d'abans de Sant Jordi a dues de les figures més importants de la cultura

catalana del segle XX, l'editor i novel·lista Joan Sales –de qui es celebra el centenari del seu naixement– i Mercè Rodoreda –cinquanta anys de l'emblemàtica *La plaça del Diamant*, que va ser editada per Sales al Club dels Novel·listes després de ser rebutjada pel jurat del premi Sant Jordi del 1960.

Els col·laboradors que hem triat no són circumstancials sinó que han mantingut la lectura oberta dels dos titans que es perpetuen com a clàssics moderns de les nostres lletres. D'una banda, Montserrat Casals, que ha estat la principal biògrafa de l'obra rodolediana. De l'altra, Maria Bohigas, néta de Sales i responsable del Club Editor, actualment aliada amb Edicions 1984. Bohigas recupera dues cartes de la

correspondència entre Sales i Rodoreda i també ens ha ofert fotografies, algunes de les quals són inèdites. En uns moments molt complicats per a la

Joan Sales amb Mercè Rodoreda a la torreta del Coll

supervivència del país, personatges com Sales i Rodoreda van demostrar que es podia jugar a la contra i, alhora, crear una literatura que no sé si hem estat capaços de superar després de tants i tants anys

d'una normalització que sempre ha tingut pals a les rodes –o que no s'ha fet amb prou decisió, cal dir-ho.

Rodoreda i Sales encarnen l'esperit de la resistència, però també la qualitat d'una literatura que no parlava de vaguetats sinó que tenia coses a dir, i sabia com dir-les. Ara, tot i la qualitat dels joves valors i de l'incomprensible ostracisme de gent de talent com Jordi Coca, Robert Saladrigas, Isidre Grau i altres, quan parlo amb gent implicada ens preguntem per què determinats editors s'han preocupat tant de fer llibres suposadament comercials mentre oblidaven la rereguarda poderosa, els valors de fons. No s'aconseguirà cap meta amb una literatura efímera i superficial. El que quedarà

seran els llibres de Sales, Rodoreda, Blai Bonet i els altres poetes. Tenim joves i tenim futur, però cal invertir en el recanvi generacional i no deixar de banda la gent que ens ha ensenyat. És possible? *

MOTELBARSTOW

RAFAEL VALLBONA

El senyor dels marges

La vida a les muntanyes del Rif ha estat sempre dura. Però als anys quaranta, amb el territori sotmès a la brutalitat de l'exèrcit espanyol, la misèria de la terra era una transició constant de crueltats que incloïen presons, fam, violència i odi. Així va ser l'existència del jove Mohamed Xukri i, malgrat tot, mai no es va apartar de la seva gent: els dèbils, els sotmesos a tota mena d'injustícies, els perdedors.

L'havia descobert Paul Bowles, i alguns havíem llegit ja *El pa de cada dia* (Bromera), primera obra de la seva trilogia narrativa, profundament dura, descarnada i carregada de passatges autobiogràfics, quan el vam conèixer personalment una tarda a la llibreria Laie. Ens va sorprendre la seva afabilitat i modèstia, i vam entendre aviat que, només amb una extraordinària sensibilitat, es podien relatar escenes tan brutals d'una manera tan senzilla i eficaç. La història verídica d'un fill que fa una fel·lació al seu pare perquè així no es torni a casar i ell pugui heretar tots els béns a *Amor i malediccions* (Bromera), llibre que tanca la trilogia, n'és un exemple. El preu que els integristes islàmics havien

posat al seu coll és l'altra cara de la convulsa realitat del Magrib.

Però a Mohamed Xukri el va matar la vida. L'alcohol, la grifa i el patiment van poder més que la seva literatura. No va deixar ni esposa, ni fills ni altre llegat que la prosa més impressionant de la literatura africana moderna. Llegir els tres volums (*El temps dels errors*, també a Bromera, és el segon) de la seva curta però brillant obra és una manera vàlida d'entendre els conflictes al Sàhara i al Sahel: són el producte de tanta injustícia. "Totes les persones tenen una dignitat que ha de ser respectada, encara que no hagin tingut cap oportunitat a la vida", afirmava Xukri. Quantes vegades Espanya, França i la resta de potències colonials no han menystingut aquesta simple màxima? Per què ens sorprenem ara hipòcritament amb el que està passant a l'Azawad si només és un resultat, tardà i focalitzat, de la secular arrogància occidental?

Des de la seva infantesa de murri fins que es converteix en escriptor, l'obra de Mohamed Xukri ens posa a tots en evidència; sense declaracions ideològiques, sense retòrica política, sense fatús protagonismes mediàtics; des del marge. Allà ell era un senyor. *

SENYORRUC

GUILLEM CIFRÉ

Avui el senyor Ruc ha sopat massa paella

